Sal 1 — Hejmar 17

Duşemb 23 Tebax 1943

Kiriyariya Roja Nû; ji bona erdên Sûriye û Libnanê; 10 lîreyên Sûrî; ji bona welatên din 2 lîreyên ingilîzî. Bihayê Hejmarekê: 10 Qemerî.

ROJA NÛ

Dîwan û gerînendekariya Rojnamê: Bêrût-Birc; Weqif Tabet, Telefona Dîwanê: 74-04; Telefona Mala Xwediyê Roja Nû: 84-41. Edresa telg: Bêrût-Rojanû.

XWEDÎ Û GERÎNENDE: MÎR Dr. KAMIRAN ALÎ BEDIR-XAN

ZANÎN Û PÊŞKETIN

DEWRAN

Pirjinî û Belayên wê

Nexweşiya pirjiniyê di nav hemî mislîmanan da, nemaze di nav me kurdan da gelekî reh û riç berdane erdê. Li nik hinekan pirjinî tiştek ji mêraniyê, biçav hinekan jî kêfek ji kêfan e. Ma gelo tu bê ramana van celeb mirovan e bi ciye?.. Bersiva vê pirsê, bê şik ji «no» yeke botanî pêva nîn e.

Ji jinekê pirtir anîn, ji malkambaxiyê pêva ne tiştek e. Berî her tiştî civîna du jinan di himbêza mêrekî, an di bin banekî da ji ber sebebên jêrîn, çira bextiyariyê di nav wê malê da vedimirîne:

1.—Ji ber dexsa hewiyan lec û qirên di nav malê da kêm nabe ko bi vê yekê rihetiya xelkê malê bi carekê direve.

2.—Mala ko lec û qirên tê da kêm ne be, bê şik ji xêra Xwedê bê par dibe û roj bi roj ber ve xira bûnê diçe ko bedbextî di wir da dest pê dike.

3.—Ne mikûne ko kurên hewiyan ji hev hez bikin; ji vê jî dubavî dikeve nava biran. Hatiye dîtin ko pir caran ji vê dubaviya han neyarîne bê eman hatine pê.

4.—Ji ber rik û dexsê, hewî ji bo serdestiya li ser berbera xwe hînî derew û bêbextiyan dibe ko bi vî awayî gewherê xwe ê hêja wenda dike. Jina ko dakete vê kortala han a kirêt; êdî ew ji mirovekê pirtir, dibe rawireke dirende.

Ev in Hinek Ji Belayên ko

Ji pir jin anînê têni!... Hemberê van belayên han, kes nikare ji me ra qenciyeke pirzewacê rave bike.

Heye ko hinekên ne serwextêrastiyê bêjin: heke pirjinî ne ê çak bûya, an tiştekî ewçend î kirêt û bê rê bûya, teqez Xwedê di Quranê da rê ne didanî... Berî her tiştî ên ko dixwazin vê yekê bêjin, divê qenc bizanibin ko Xwedê herwekî ew dizanine emir nekiriye. Xwedê di Quranê da dibêje: «Heke hûn dikarin di navbera wan da wekhewiyê bînin pê; dudu, sisê û çar jin anîn ji we ra dirist e. Na ko hûn nikarin wan weke hev bigirin, yeke bi tenê ji we ra bi xêrtir e.» Ez dibêjim, kes nîne ko bikaribe bêje: ev yeka han bi min dibe: anê «ez dikarim di navbera du jinan da wekhewiyê bînim pê»... Çima ko bicihanîna vê gotina Xwedê gelekî dijwar e.

Dîsa Divê Neyê ji

Bîrkirin ko dema va ayeta han daketî, di nav ereben ko Quran bi zimanê wan hatî da, ~~tolazî~~ bi awakî kirêt belav bû bû. Hingê ji vê tolaziya han du belayên mezin kiyanê civata beşerî dihejand in. Yek ji van nexweşiya ko di riya tolaziyê da li nav xelkê belav dibûn; a duduyan pirbûna zarokên bêbav. Ji bo ko pêşiya van her du belayên han bête girtin; bi şertê ko di navbera hewiyan da wekhevî bête pê, Xwedê rê daye. Heke ne ji ber van sebebên han be, ew yeka ko mirovên dilçak û dilovan qîma xwe pê nînin, çawan Xwedayê rast û rihniyê pê qaîl dibe.

Ên ko di anîna çend jinan da çakiyekê dibînin, an vê kira han tiştekî kirêt nizanin, teqez ew jinan weke xwe mirov nizanin; heke em hîn rastir bêjin, ew jinan weke dewaran dihesibînin. Ji xwe jina ko bi çûyîna ser hewiye, an bi hatina hewiyekê qîma xwe bîne, ji dewarekê pê va ne tiştek e. Ez dibêjim, ji mirovekî eqilmend ra ne hewceye ko ji dewareke bu ling hêviya anîna kurekî hêja bike...

Iro Ji Me Kurdan ra

Divê ko em di vî warê han da çavên xwe vekin û bi riya pêşiyên xwe da neçin. Em keçên xwe weke dewaran nefiroşin û wan hildin cihê mirovatiyê. Ew keçên ko ê sibe bibin diyên zarokên me. Îro me çiqaş qedra wan girtibe, ew qedir ji bo zarokên sibe ye. Jineke bêbext û derewîn kurekî rast û bi bext nayê dinê. Bela nezanî, bêkêrî û xirabiya me, ji nezanî û bê qedriya jinan tê.

«Jinên miletekî mîzana serbilindî û pêşveçûna wî miletî ne». Dil dixwaze ko xortên kurd vê yeka han bidine ber çavên xwe û riya pirzewacê li pêş kesên ko dixwazin pê da herin bigirin. Divê xortên gelparêz ji bîr nekin ko ji bo gihandina cîlekî çak ew hewceyî dê ne hêja ne. Diyeke hêja ew e ko berî her tiştî bizanibe ko mirovek e û di jînê da wekî mêrekî xweyî heq e. Hîn piştî vê ye ko jibo her diyekê xwendin û zanîn divê.

OSMAN SEBRÎ

ENIYA BEHRA SPÎ

Şerê Sicilyayê Qediyaye, şerê Ewripayê Destpê Dike

CEZAYIR—R: Refên Hevalbenda û çengkeştiyên brîtanî û emerîkanî, hêjagehên erdê Italya Nîroyî û benderên di wî, bê etlahî bombardiman dikin. Rê û rêhesinên Italyayê, pir û derbazgeh û febrîqe karxane, û balafirgehên di wî, di bin xurtî û giraniya derbên refên hevalbenda de, ji bombeavêjên mezin «Liberators» û Kelehên Firok bihevketî, xira dibin. Nûçeyên dawîn dîdin elam didin ko Ordiyên Hevalbendan haziriya xwe kirine û li hêviya emrê êrîşê sekinîne.

BOMBARDIMANA BAJARAN

Êrîşên Refên Brîtanî û Emerîqanî Ên Xurt

LONDRE—R: Hefta borî refên emerîkanî û brîtanî hêjagehên erdê Germanistanê, erdên vegirtî û yên Italyayê bombardiman kirine. Bajarên elemanî Berlîn, Awisburg, Wilhelmshafin, Wîner—Noystadt, Duisburg, Hamburg, Kîl, Pînemunde, şaristanên talyanî Mîlan, Tûren, Napolî û balafirgehên erdên vegirtî, ne maza yên Frensê, Holende û Belçîkayê derbîne giran xwarine. Çekê Hevalbenda ê hewayî jê pê ve zererine dijwar gihandine trên, loqomotîv û benderên erdên Mihwerê, û ji aliyê din zehf balafirên dijmina avêtine erdê.

BER BI VEGIRTINA XARKOVÊ VE

Ji Hezarî Bêtir Tanq û Balafir Hatine Xirakirin

MOSKÛ—A.F.I. Leşkerên sovyetî ber bi Xarkovê ve şerî dijmina dikin, ber êrîşên wan bi şûnda vedîgerînin, zora wan dibin û pêş ve dikevin. Di nav heft rojên dawîn de qiwetên sovyetî ji hezarî bêtir tang û balafirên elemanî ji hev de xistine û 600 bajar û avahîgeh vegirtine, Ji aliyê din êrîşa Ordiya Sor ber bi Brîanskê ve, bi serfirazî pêş ve diçe.

MOSKÛ—R: Danezaneke sovyetî a xas elam dide: Ji 5—ê tirmehê 1943. û heta 20—ê tebaxê 1943. Xesarên elemana ev in: milyonek eleman hatine kuştin an brîndar kirin; û 4.600 balafir, 6.400 tang, 3.900 topên elemanî û 20.000 girgirokên wan ên motorkirî (kamyon, otomobîl barkêş) ji hev de ketine. Qiwetên rûsî 857 tang, 1.274 mitralyoz, 3.490 top û 4.230 girgirok standine; û 25.600 hêsîr girtine.

KISKA HATIYE VEGIRTIN

ESKERÊN EMERIKANI & KENADI KETINE VÊ GIRAVÊ

WEŞINGTON—R: Wezareta emerîkanî a behrî dide zanîn: Leşkerên Emerîkanî û Kenadî girava Kiskayê standiye — giravek ji komgirava Eleutyenê.

LONDRE—A.F.I. Di nav 8 rojên dawîn de, refên brîtanî 5 cara li hêjagehên Berlînê xistine.

KEBEK—R: Roja sêşembê civanê Kebekê wê biqede û roja çarşembê Serekcimhûr Rûzwelt wê here xatirxwaziya Otawayê.

NÛ-YORK— R: Xeberdoxekî Qerargeha Hevalbenda a Mezin li Efrîqa Bakurî gotiye: Nimînendeyekî sovyetî ji Moskovayê ketiye rê û tê Cezayirê, ewê bi Komîte Frensizî a xelasiya welêt bendewar bibe.

DI SURIYEYÊ DE

CIVANÊ CIVATMILETÊ SURÎ Ê YEKEMIN

Civatmiletê Surî ê nû,civanê xwe ê pêşîn daniye. Pêşiya 2 no an de, bi 118 erê, Mîrza Şikri Beg Qiwetlî hatiye bijartin Serekcimhûrê Sûriyeyê. Wezareta nû bi destê Mîrza Sadilah Beg Cabirî hatiye çê kirin. Ev in lebatên Wezareta nû: M.M. Sadilah Beg Cabirî Serekwezîr, Cemîl Merdem Beg Dervekarî, Lutfî Hefar Hindurkarî, Xalid El Ezim Maldarî, Mezher Paşa Reslan Avaniyên Welêt û Karên Bixwedîkirinê, Dr. Evdirehman Keyalî Dîwan û Qanûn, Tewfîq Şamiye Çand, û Dan û Standin, Nesûh Buxarî Şer û Hinkirin.

Xwendevanên Delal

Piraniya we kiriyariya ROJA NÛ hêj ne şiyandiye ! Xurtiya ROJA NÛ bi himeta we çêdibe.

DÛRIK

DÛRIKÊN LI BER TEMBÛRÊ

Canê

Keçka Mîrê Swêrekê
Kumber ketî kêlekê
Tu b' qedrê rebê xwe kê
Bişkoşkê êlek vekê
Devê min d' memkê xwe kê.
Can hey can
Keçka Mîrê Mûsilê
Kumber ketî ser dilê
Çavreş î meşenbilê
Can hey can
Can hey can...
Kirasê te mebrûm e
Hûr û kûrik didrûme
Heçî yarek wan tune
J' her du dinya mebrûm e.
Can hey can...
Kirasê te meles in
M' da 'ber derz û meqes in
Heçî yarek wan tune
J' her du dinya bêkes in.
Can hey can...
Kirasê te kitan e
Heçî yarek wan tune
J'her du dinya bê mal e.

Henîfa

Henîfa keçka keye ye
Keçka meleyê deştê ye
Xeftankî Şamê lê ye
Çi bejnek çinar lê ye
Dilketim wê bejnê ye
Ezê bi çeplê te bigirim
Bavêm binya xetê ye
Emê herin Bêrûtê
Bêrût weleh l' ber behrê ye.
Henîfa çû bû cila
Cil şuştin b'her du mila
Porê sor ketî mila
Tama memkên te xweş in
Mîna qinê behîva
Mîna qinê gwîza
Mîna rûnê ê hîza
Ezê bi çeplê te bigirim
Bavêjim tara fila
Henîfa dît l' ser qubê
Bejin ziravê, j'darê rimê...
. . . . .

DEMA NIHA

XARKOV KETIYE

ORDIYA SOR DAYE PEY DIJMINA

MOSKÛ—A.F.I. Danezaneke sovyetî a xas elam dide: Ordiya Sor piştî şerine xwîndar zora elemana biriye û bajarê Xarkovê standiye.

Weşington— Di erdên pişt-behran de, li Asya, Efrîqa û erdê Brîtanya—Mezin de 2 milyon eskerên emerîkanî hene.

Berberiya Welatperweran

BIXURTI & MÊRANI DOM DIKE & ZÊDITIR DIBE

STOKHOLM—R: Xelkên welatên vegirtî, nemaze welatparêz û wetenperwerên Norvecistan, Yugoslavya, Belçîke, Holende û Yewanistanê hin bi hin hêj bêtir dijminatiya xwe şanî elemana didin, dirêji qefle, qerexol û çûn û hatina wan dikin û her çend jî ew bi xwe jî têne kuştin, ew biyaniyên ko bê heq û sebeb ketine erdê welatê bav û kalê wan, bi piranî saff dikin; ro na bore, berî ko eleman çend wetenperwerên hêja bidin ber tifinga.

DAWIYA SICILYAYÊ

WEŞINGTON— Sicilye ji hêla gerandin û peşve ajotina şerî war û qerargeheke hêja ye, ne maze ji bona çekê Hevalbenda ê hewayî. Îro 25 war û qerargehên Sicil yayê yên behrî û hewayî, di destê qiwetên emerîkanî û brîtanî de ne. Eskerên Mihwerê yên ko be revaniya Sicilyayê kirine 300.000 bûn. Gava êrîşa Sicilyayê destpê kir Hevalbenda 160.000 esker, 14.000 kemyon, motosikil û oto mobîl, 600 tang û 1.000 top derê xistine erdê Sicilyayê, Ordiya Emerîkanî 7 li baskê çepê, a kenadî li eniya navîn, û Ordiya brîtanî heşt li baskê rastê bûn. Karê şkênandina yekîneyên elemanî ên bijarte, yên ko di Katanê de şer dikirin, Ordiya brîtanî 8 pêk aniye. Hevalbenda di şerê Sicilyayê de, ji hêla jêrîn ve, 130.000 hêsîr girtine, 55 waporên dijmina xeriqandine, 62 hebên din şkênandine û, 2.000 balafirên Mihwerê xistine erdê an li erdê pelixandine an ew standine

MELBURN— Bi bombeyên refên emerîkanî di Nêwekê de 170 bombeavêjên japonî hatine xira kirin.

Şerê Mehmûdê Emer Beg

Way lo mîro, way lo mîro...

Li Dêrika şewitî, li van kaşa. es kerê mala Osmanê Reşo î giran e, sekinî li dara kero, li lata sor û li zinara sior- fena, swarê Delî Paşa,

Bejna Mehmûdê Emer kirin nîşana bêş ataşa.

Edê bankir, por kurê Medê, Dêrika şewitî bi qesebe ye, dara kero, lata sor, zinara sior di ser re ye.

Bejna Mehmûdê Emer kekê Qado zirav e, gul û çîçek û kulîlk û rihana yar pence ye.

Edê bankir: porkurê Medê sibe bû, berê şifaqê, li me ronî bû mêla sibê, li me sipî bû, ji berê da orta mala Osmanê Reşo û Têlî axa, neyarî bû, eskerê mala Osmanê Reşo, li dara kero, li zinara sior, li pêşiya lawê Emer Begê cî bi, cî bû kuştine. Mehmûd Emer, reîsê Qezakê xwîna rûtan Ebasan, li serê kekê mi saff bû.

Edê bankir, porkurê Medê li Dêrika şewitî, li Baxçan û li Baxa.

Bejna Mehmûdê, Emer zirav e, gul û çîçeka serê şaxa. Xwedê dine mala Osmanê Reşo kuştine, Mehmûdê Emer kekê Qado, serekê Qezakê, ferxê mala Têlî axa,

Edê bankir porkurê, Medê dilê mi letune, Xwedî rebî ar têkeve Dêrika şewitî, mala Osmanê Reşo, ser û binî.

Ji berê da, mala Têlî axa û Osmanê Reşo, ji bav û kala da, tim dujmin in....

Kuştine Mehmûdê Emer, kekê Qada, xwîna Mehmûdê Emer Begê da, ber dêla kotek jin e. Edê bankir, porkurê Medê Dêrika şewitî bi şewite, bi kevir gewr e. Duxana çapliyê mala Osmanê Reşo li na bêna kûra, dirba zinara sior kirin ewr e, kuştine Mehmûdê Emer Beg, li ser kekê Qado rakirin axir dewr e.

Edê bankir, porkurê Medê Dêra şewitî bişewite, bi mêwa tirî Xwedê dîne, mala Osmanê Reşo, li zinara sior, li dara kero. li pêşiya lawê Emer Begê difitlî, Edê bankir, porkurê Medê ez ne ketime, ber kuştina lawê Emer Begê, ez ketime ber wê xemê ko meytê me ma bê Xwedî.

EBDÊLHADIM MIHEMED

—SERBESTI—

Serbestî.— Ç i bêjeyeke xweş e.

Serbestî.— Dengê bêjeyeke zîz û ahengdar e ko guhên guhdaran şa dike.

Serbestî.— Bextiyariyeke geş, dirêj, û bê dawî ye.

Serbestî.— Bêjeyek şîrîn u mezine ko bitenê ew li sir zarê mêrxas, xweyî xîret û xweyî rûmetan diçe û tê, her dewê camêran vê gotinê delal dibêje....

Serbestî.— Di gotinê da, pirsek ji pirsan, ji çend tîpan bi hev ketîye; lê di warê jiyînê da, hêjayî her tiştî ye. Ev gotin her dem bi xwînê têtê kirîn, û bi avzêrê têtê nivîsîn.

SERBESTÎ.— Şewleke welê ye ko şewên tarî ronî dike.. Ev şewl bi tenê ji çavên hişyar ra dixewine. Çavên qels û raza, ji dîtina wê bê par in...

SERBESTÎ. —Rêyeke rast, lê gelek dijwar û bi sitirî ye. Her pêd li ser wê re nikarin biçin...

SERBESTÎ.— Armanceke welê giran û mezin e ko, di rêya wê da, ya erzantir mirin e.

SERBESTÎ.— Her teştê çak û bi rumet e. Remza wê aleke rengîn e ko di bin pêl û tîrêjên tava wî da, jiyîn û xwîn rijandin, bextiyariyak e, ewçend buha ye ko bi destî her kesî nakeve!

SERBESTÎ.— Al, û welat, û serdestiyê dide mirovan.

SERBESTÎ.— çira jiyînê ye, ko bê wê, jîn dojeheke tarî ye.

SERBESTÎ.— Armanca kesên xweyîrûmet...

SUBHIYÊ DIYARBEKRÎ

MIREKA CIHANE

MIRÊKA CIHANÊ MIRÊKA WÊNEYÊN ŞER Û AŞÎTIYÊ

EVE EMERIKE

Erdê Emerîkayê zehf mezin e. Emerîka di nav miletan de dêwek e. Pehniya wê 4 milyon kîlomêtir çargûşe ye, Têde 140 milyon xelk rûdinin. Cihê tu miletî, mîna yê emerîkanî ne bikêrhatî ye. Behrên û biyavên wê erdê ne mîna, hev in, ne yekreng û yek aheng in.

Çiyayine bilind, rêl û darista nine mezin, deşt, nav deşt, berî û sehrayine bê tixûb û dawî, çem û

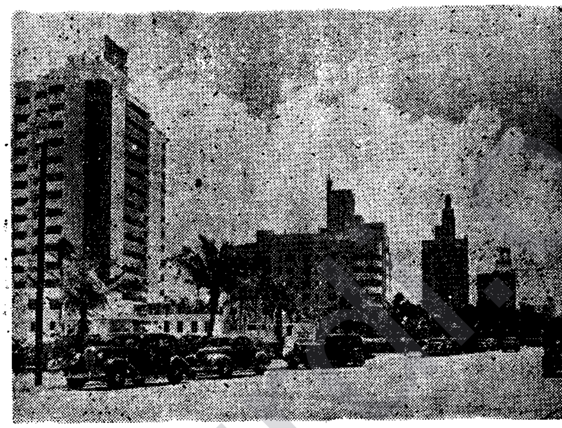

ŞARISTANEKE EMERÎKANÎ JI TEXLÎTÊ NÛ Û NÛJEN.

robar û şetine kûr û dirêj, tavgehine xurt, peravên germ û şîrîn goline çeleng ji spehîtiyên erdê Emerîkayê ne û pê dewlemendî û çelengiya wê welatî pêk tê. Şetê mezin Mîsîsîpî di Emerîkayê de ye, jê re bavê avan dibêjin.

Di erdê Kalifornyayê de, deştek heye, Deşta Mirî nav lêkirine, ev deşt ji rûyê behrê 200 pê nizmtir e.. Nîzîkî wê deştê de çiyayê Okî heye, serê vî çiyayî ji rûyê behrê 14.000 pê bilindtir e.

Erdê Emerîkayê têr ma'den e; Etlentîk û Pesîfîkê çep û rastên wê de ne û pê dergehên ticareta dinyayê di pêşiya Emerîkayî de vekirîne. Ji benderên peravên Emerîkayê yên Etlentîkê û heta Ewripayê, rê 3.000 mîl dûr e. Ji benderên emerîkanî yên peravên Pesifîkêwapor diçin benderên Asyayê.

Di Emerîka — Navîn de, coa Panamayê avên Behrên Etlentîk û Pesî fîkê digihîne hev û dû. Herwekî di dora Emerîkayê de du behrên mezin hene, tu milet nikare bi a wakî xurt direjî wê bike. Di bakurê Emerîkayê de Kenada heye. Kenade û Emerîka dostê hev in û deriyên sînorên her du erdantim û daim vekirî ne. Di nîroyê Emerîkayê de, Meksîke jî hevalê Emerîkayê ye. Dewletên erdên navîn û jêrîn jî dost û hevalên hev in.

DI NAV ÇIYAYÊN BILIND Û DARISTANA DE GOLEK RADIZE

Her wekî erdê Emerîkayê gelek fireh û mezin e, bergeh û bertêde berê komirê hesin, paxir, zêr, neft û zehf ma'denên din peyda di bin. Daristanên Emerîkayî de darin hene ko kes nizane çend hezar sal kevn in.

Her texlît fêkî, her texlît gul û gulçîçek rêl û bîstan, pariz û bexçe vê erdê dixemilînin, kok dikin.

GOTARA Mr. BIRNES

Bi Navê Serekçimhûr Rûzwelt, Mr. Birnes Gotiye

Weşington— Heqê me ye em bawer bikin ko di vî şerî de em sefirraz bibin, lê şerên mezintir hêj çênebûne, ew di pêşiya me de ne. Tasa şihînê ber bi me ve giran bûye; û me xwe bi timamî pêk aniye. Lê na be ko em bawer bikin ko qiwetên Mihwerê, bê gotin û bazar wexteke nîzing de xwe bavêjin bextê me, delêletên wilo nîne. Me hêj bi awakî mezin, êrîşî japona ne kiriye. Ordiyên Hevalbenda hêj ne ketine erdê Germanistanê. Riya Berlîn û Tokyoyê di pêşiya me de ne, û ev reyên he dûr, dirêj û xwindar in. Tiştê hêja ko me xistiye destê xwe ev e: êdî girtin û berdan, lêxistin an li hêviyê man, deste me de ye û li gora daxwaza me ye. Ji aliyê din leşkerên me, leşkerên hevalbenda û çek û posatên me her bêtir û yên dijmina hin bi hin kêmtir dibin.

www.arsivakurdi.org

1ère ANNEE — LUNDI 23 AOUT 1943 — NUMERO 17

LE JOUR NOUVEAU

Direction: Beyrouth Wakfs Tabet Place des Canons Tél.. 74-04 et 84-41

QUOTIDIEN KURDE
Directeur - Propriétaire: EMIR Dr. KAMURAN AALI BEDIR KHAN

Le Numéro 10 P.L.S. - Abonnement Syrie-Liban 10 L.L.S. Etranger 2 L. Stgs.

Vers la Victoire

CHRONIQUE HEBDOMADAIRE DE LA GUERRE

Le temps n'est plus où Hitler et feu Mussolini se rencontraient à grands renforts de cimbales et où ces rencontres signifiaient une menace d'offensives nouvelles. Ce sont maintenant les grands Chefs Alliés qui usent magistralement du procédé. Il y eut d'abord Casablanca que suivit l'invasion de l'Afrique du Nord, puis Washington où fut donné le signal du débarquement en Sicile et il y a aujourd'hui Québec où se tient une conférence dont on dira qu'elle a précédé,..?, Les paris sont ouverts et le jeu des hypothèses va bon train. Les Etats—Majors se sont réunis pour discuter d'autre chose que d'évènements passés. Ils se sont réunis en terre canadienne et parmi les troupes d'invasion qui stationnent en Angleterre de gros contingents sont canadiens. De là à penser que les déclarations faites à Québec au sujet d'une invasion imminente de l'Europe ne sont pas simples propos de propagande, il n'y a qu'un pas. Et ce pas nous le sautons avec d'autant plus de certitude que nous savons, que tous savent qu' un autre hiver d'occupation risque d'affaiblir et de décourager tellement la résistance intérieure des pays occupés, que cette magnifique cinquième colonne pourrait ne pas être pour les armées d'invasion un facteur aussi décisif que maintenant. Et cette quasi—certitude de voir l'Allemagne s'effondrer sous le poids des coups terribles qu'elle supportera bientôt trouve un écho multiple en Europe même : En Espagne d'ou vient la nouvelle stupéfiante (et non confirmée) de l'envoi d'un représentant à Alger, au Danemark, en Suède, en Finlande, etc.

En Italie, après l'occupation totale de la Sicile et de la reprise des bombardements les manifestations populaires ont connu cette semaine un renouveau de violence. Mais le gouvernement Badoglio semble avoir décidément lié son sort à celui de l'Allemagne et tenir à ce que son pays devienne à son tour un champ de bataille. Cependant la déclaration «unilatérale», c'est-à-dire non encore contrôlée de «Rome, ville ouverte» pourrait signifier que les Allemands auraient décidé de se retrancher plus au Nord, sur le Pô, car les voies ferrées du Sud au Nord de la Péninsule sont vraiment trop vulnérables, (Les gares des environs de Naples et Foggia, qui sont les noeuds de communications ferroviaires de l'Ouest et de l'Est sont pratiquement annihilées).

Et en Russie la pression sur Kharkov, est si violente qu'il est possible que la semaine qui vient en voie la chute, avec la grosse menace que cela signifierait pour les blés de l'Ukraine. D.

Les DEPECHES de la NUIT

ALGER (R)— Par suite des violentes attaques exécutées par les avions alliés de tous modèles contre les communications italiennes, les lignes ferrées de l'Est et du Sud de Naples sont coupées,

STOKHOLM (B),— Le correspondant spécial du Daily Mail à Stokholm annonce que le président du Congrès des Syndicats Finlandais est arrivé Samedi à Stokholm avec des propositions de paix séparée entre l'URSS et la Finlande. Il s'est déjà mis en contact avec M, Arthur Denkin de l'organisation des transports britanniques qui est en visite dans la capitale de Suède.

Le Président des Syndicats Ouvriers Finlandais a souligné que son voyage était effectué avec l'approbation entière du Gouvernement d'Helsinky.

UNE PETITE NATION: UN ÉTAT MODÈLE

4

MASARYK

L'importance de T. G. Masaryk non seulement pour la Tchécoslovaquie, mais pour le monde moderne, ne saurait être trop soulignée. Masaryk / lire : Massaryk était l'homme d'Etat complet et l'homme complet. Il développa et pratiqua dans les affaires des hommes une philosophie unifiée de la vie. C'était un homme qui joignait l'action à la pensée, qui réalisait son idéal en lui donnant une forme concrète.

Ce fils de cocher, débuta dans la vie comme apprenti forgeron. Mais à 29 ans il était déjà professeur universitaire de philosophie. Ensuite il s'intéressa vivement à la politique, cherchant toujours la franchise et l'honnêteté en matière culturelle et politique, et préconisant toujours le réalisme. Il était absolu dans son mépris de Habsbourgs, qu'il considérait comme un vestige pourri du moyen—âge.

Au cours de la première Guerre mondiale/ il assuma la direction du Comité révolutionnaire dont deux autres membres proeminents étaient le Docteur Edvard Benes / lire : Bénèch . le président actuel de la République Tchécoslovaque, et le Genéral M. B. Stefanik, premier Ministre de la Défense Nationale tchécoslovaque, qui a perdu tragiquement sa vie au cours d'un accident d'avion dans lequel il rentrait dan- son pays, après la fin des hostilités de la première guerre mondiale.

Masaryk / lire : Massaryk / fut trois fois élu Président de la République Tchêcoslovaque et eut la chance de diriger longtemps les destinées du nouvel Etat démocratique. Sa philosophie de la position de l'etat était plus élastique que la concéption libérale du XIXe siècle. Tout en acceptant les principes essentiels du gouvernement par la volonté du peuple, la discussion et la critique. il insistait sur le fait que l'Etat doit protéger le peuple et ne pas l'abandonner aux vicissitudes et aux difficultés des crises économiques et industrielles. Une garantie absolue de la liberté était indispensable et Masaryk était disposê à favoriser de grandes expériences dans l'industrie collective pour conquérir cette liberte. Il a écrit d'importants ouvrages sur cette quèstion.

Masaryk / lire : Massaryk / mourut en septembre 1937, à l'âge de 87 ans; ce fut un grand Européen et un grand homme.

UNE NOUVELLE DÊMOCRATIE

L'histoire du peuple tchécoslovaque est suffisante en elle—même pour souligner l'ideal de la liberté et de la démocratie inhérent à ce pays. Le président Masaryk / lire : Massaryk / était fils d'un cocher, le President Benes / lire : Bénèch / venait d'une famille de petits fermiers. Quand le temps fut venu d'arrêter les détails du gouvernement, la République Tchécoslovaque fut établie sur la base de la démocratie et le régime parlementaire s'etablit sur les éléments traditionnels : citadins, ouvriers et paysans.

Le nouveau système démocratique manifesta ses pouvoirs par une série de réformes importantes, à savoir la distribution des terres à ceux qui étaient à même de les faire valoir, les assurances sociales / semblable au plan Beveridge qui n'est que maintenant en preparation en Grande Bretagne et l'objet de discussion ailleurs / des impots fonciers,un système moderne d'éducation

L'heure la plus glorieuse de la Tchécoslovaquie fut celle où, demeurée intacte comme pays , elle fut entourée d'Etats totalitaires ou semi-totalitaires. En même temps il maintenait sa culture et son esprit démocratique et organisait sa défense. En 1938, la Tchécoslovaquie était le seul Etat qui. dans les limites de ses ressources et de sa situation géographique, fût prêt à la guerre au même degre, relativement, que l'Allemagne nazie. Quand l'accord de Munich lui eut arraché un tiers de son territoire et de sa population, la Tchécoslovaquie, quand même a demi paralysée et complètement abandonnée à ce temps-là par ses amis, ne s'écroula pas quand les nazis envahirent le pays. Après Munich, qui incorpora dans les frontières du Reich non seulement les membres de la minorité allemande de la Tchécoslovaquie, mais aussi 750.000 Tchèques, vint l'arbitrage de Vienne qui accorda à la Hongrie une grande étendue de territoire avec des centaines de milliers de la population slave. De plus le colonel Beck. malgré les avertissements des autres hommes d'Etat polonais, revendiqua Tesin / lire : Tyechine/ et 134.000 Tchèques. Les pertes économiques furent également effroyables : toutes les régions minières, plus des deux tiers de l'industrie métallurgique, quatre cinquièmes des textiles, et presque toute l'industrie du verre et de la poterie. Les lignes principales de chemin de fer furent coupees par les nouvelles frontières. En suite, le 15 Mars 1939 lés Allemands entreprirent leur invasion même de ce territoire mutilé occupèrent la Bohême et la Moravie et y installèrent leur «Protectorat», mais occupèrent également les régions stratégiques de la Slovaquie et etablirent l'«Etat» de Slovaquie.

TERREUR

Toutes les méthodes du régime nazi furent instaurées en Tchécoslovaquie, c'est-à-dire, les persécutions politiques et religieuses, le terrorisme, la violence, le régime de torture par l'exploitation èconomique. 70.000 Tchécoslovaques au moins sont aujourd'hui en prison et des milliers ont été exécutés. Lés Tchécoslovaques ont perdu tous leurs droits politiques, toutes les Universités et tous les Collèges techniques sont fermés et l'autre éducation fut réduite au minimum. Ce sont des fonctionnaires du Reich qui dirigent l'administration; ils ne savent pas un mot de tchèque, et refusent avec mépris de l'apprendre. -Quelques 250. 000 travailleurs ont été déportés de force en Allemagne, tandis que les colons allemands venaient occupper leurs terres. Les habitants des villages exclusivement tchèques sont dispersés dans d'autres régions du pays. Les entreprises commerciales, les banques et les industries sont germanisées et partout l'allemand est la langue officielle La Gestapo a ordonné la destruction de millions de livres anciens et nouveaux, les œuvres classiques de la littérature tchécoslovaque, les livres scientifiques, bref tous les ouvragés qui auraient pu soutenir le moral de Tchèques.

(à Suivre)

POEME KURDE

FRUIT D'ABEILLE

Reste devant moi, viens
Sans dire un mot,
Rien
Ni mal ni bien.
Regarde-moi avec tes yeux de nuit,
Laisse-moi regarder
Ta bouche épanouie
Comme une rose
Dans un jardin perdu,
Comme le rêve des jeunesses
Comme l'amour
D'une maîtresse divine
Comme une pensée fine,
Nourrie par les souffrances du coeur
Comme un calice brisé.
Laisse-moi glisser entre tes bras
Comme on glisse sous les draps
Dans les nuits froides d'hiver,
Les dents claquent, le corps tremble.
Ensemble
Avec toi
Dans le désert, sous la pluie et le froid
Je crois
Etre sous mon toit.
O comme tu es belle et charmante
Femme ardente
Tu es le regard du soleil
Et la douceur du fruit de l'abeille.
Regarde-moi,
Laisse-moi te voir,
Ton corps d'ivoire
A le parfum propre
A l'haleine du Christ
Qui donne la vie aux morts
Et qui change le sort
Des peuples de leurs rois,
De leurs reines,
Des humains
Souffrant et mourant pour l'amour.

DR. BEDIR KHAN

LA VISITE DU GENERAL DE GAULLE EN AFRIQUE DU NORD

ALGER (AFI),— Le Général de Gaulle a visité quelque part en Afrique du Nord, des unités du Corp Expéditionnaire Français.

Parlant de son voyage, De Gaulle fit la déclaration suivante :

«L'Armée Française renaît. Elle est petite par le nombre, mais elle doit avoir et aura dans la bataille de demain, une place d'honneur comme déjà elle fût dans le passé récent. La guerre approche de sa fin, mais de durs combats nous attendent encore. Nous devons nous prèparer à les affronter, victorieusement. Les unités que j'ai visitées ce matin, se présentent magnifiquement. Ce sont de très belles troupes. Elles seront à la hauteur de leurs tâches.

«Je profite de la circonstance pour dire aussi que personne n'a le droit de penser à autre chose qu'aux combats futurs et à leur préparation. Je suis très heureux d'avoir rencontré le Gènéral Juin avec qui j'ai toujours entretenu des liens d'amitié».

Le Général de Gaulle poursuivra aujourd'hui sa tournée et visitera une division blindée.

DI WELATÊ ZEMBEQÊ GEWIR DE

Nivîsevan *Grigori Petrof* — 12 — *Wergerandok:* *Qedrî Can*

Senelman û xortên Fîn ên zana, heta karî bûn, bala xwe dan ordiyê... mafir gelek bendewarê talîm û terbiya neferan bûn. Xortên ku Lîse û Unîversîte diqedandin jî diketin dibistana leşkeriyê û dibûn malê ordiyê. Mudeta leşkeriya wan; heft-heşt, heta deh sal bû. Di nav vî zemanî de jî, dev ji xwendin û nivîsandinê ber ne didan.

Ji wan xortan re Senelman bû bû dîlbend (tercuman) ekî dengîn; him di civînan de, him di nivîsarên xwe de, tim ev fikrên ha derpêş dikir: Di dîtinê de, kîjan miletê bajarî «medenî» be jî, hêj ne gihiştiye derencake wisan ku jîna xwe di nava li hev hatin «sulh» û bêdengî «sikûnet» ê de derbas bike. Kîn, xerez û wehşeta ku ji ber jîyîna kevnare mane, mîna pêlên ku di deryayê de diajo ser cihê nizm, di nav însan de çêdibe. Însan, ji bona xwe b i p a r ê z i n komên mîna dîwaran çêdikin... bi vê ne vê, xwîn mîna lehiyê diherike.

Ordiya ku sînga xwe dike kozik û sîpera welatê xwe ew pir hêja ye. Ordiyên ku berên xwe didin sînoran û diçin; li dû xwe selametî û serbestiya milet pêk dihêlin. Senelman, ji bona ordiyê wisan digot:

Ordû, mîna terîqeta rehbanên fedakar e. Em, ne leşker in. Em kêrhatina bedenên bican — ku jibo parastina welat hatine afirandin — nikarin rind bizanin... Her hebek sêlik (qûm) a di van bedenan de bi cîh dibe însanekî bi can e. Heke biqewime, her yek ji van hebê sêlikê, ji bo serbestî û selametiya me, xwe didin kuştin... Senelman ev tiştên ha jî li ser dikir.

Li kûçakê, yan li çapxanekê, yan jî li dukanekê, gava ez zabitekî dibînim, bi dilê xwe dixwazim selavê lê bi kim û ji wî re bêjim «Brayê min î şêrîn! we ji bona selamet û serbestiya me, ev barê gran hilgirtiye; Xwedê alîkarê we be.»

Carekê bifikirin, leşkerên qişlê, her yek ji wan perçak elmast e... Ji van canên hêja, her sal, bi hezaran li cihekî dicivin... Têne xebitandin... li vir li wir têne gerandin... Gelek ji van perçê elmastan, yan çixizkirî, yan jî şikestî vedigirin cihê xwe.

Ev zabitên ku şagirtên Senelman — ên — manewî — bûn wisan digotin: Ordûya meya nûh, canê we jî nuh e. Divê xizmeta leşkertiya wan jî nuh be. Nefer, ne ga ye, ku li qişlê bê xwedî kirin... ew, birayê min î bi xwendinê ji min kêmtir, jî min biçûktir e. «Diya-welat», ew ji bona hînkirin û terbiyekirinê şandiye qişlê... Gava nefer azad bibin «Diya-welat», ewê ji zabitan pirs bike:

—We, kî hazîr kir û çawa? Ew xortên xam, bi hezaran, min da ber destê we, we ew çawa xwedî kirin?? Zabit, ne tenê birayê nefer e, û ne tenê kekê wî ye. Zabit; mamostayê nefer e... terbiya nefer, ji wî tê xwest in... ew, murebiyê nefer e. Zabit, ji çend aliyan li hemberê nefer mes'ûl e. Bedena neferan emanetê destê zabitan e. Zabit; ji aliyê siheta wan... Ji bona vekirina heşê wan... Ji bona pêşveçûna fikra wan mes'ûl e. Ji destê zabit re, dilê nefer hatiye dayîn, ku di wan de seciyeke qewî çê bike... Ji wan re paqijiya wîjdan, edebên meaşeretê bidin... telqîna welatparêziyê bikin... Zabitên Fîn ên xort, ji wan wezîfan ne ditirsiyan û digotin:

—Her gav, û her gav... Yanî ne tenê di zemanê şer de, di her wextê de, em dikarin ji welêt re bi kêr bên. Em, dinav qişlê de jî bikêrî welatê xwe tên. Her temasek bi nefer re, kêrbûnek têde heye. Heta nuha di nav Finlanda de pirsa qişlê, di nav xelkê de, bi şermisarî hati bû naskirin..... Ji berê de, li cîhekî, tiştekî ne li rê çêbiba; wisan dihate got in:

— Efendino! ma qey hûn di qişlê de ne?

—Bîhna qişlê ji vir tê...

— Vî bêçarî, qişlê ew xerab kiriye.

Zabitên Fîn ên xort, li hemberê van gotinên şermamîz gotin: Qişla vî zemanê nuh, divê bi awakî din bibe û ewê bibe... emê, qişlê bikin dibistana xelkê... Heta emê, wê bikin unîversîta xelkê... da ku her neferek, rojên ku di qişlê de derbas kiriye, di jiyîna xwe a heta pêşîn de bi evîn, spas yad bike û bîne bîra xwe. Emê, kişlê bikin rengekî wîsan ku xelk, êdî bêje:

Strana Kurdî

XEZAL

Go hey Xezal im, Xezal im
Xezalê çiyayê bi dar im
W'ezê ne li jor im, ne li xwar im
W'ez xwarina teyrê baz bûm
Mi nizanî bû, li min rebenê
Ezê bibim, xwarina
Kundê d'kûr, war î winda bim.

Qurban... Xezal im, Xezal im
Xezalên beriyê çar in
Didoyê stewr in,
Dido bi car in
Her didoyê stewr
Bi kêfa serê xwe digerin
Her didoyê bi kar,
Li ser karên xwe stûxwar in.

Go: tê ji hemamê, pile pil e
Mi dest avêt qevda gulya, hina şil e
Mi go keçê, dînê ka ramûsanekê
Go şûna ramûsana te
Sala çûnî bîna kul e.

Go hate taxa me barek tirî
Heb li hebê, lo digindirî
Xwez' ya min bi wê qîzê
Bi wî xortî
Bi çavê serê xwe dî,
Bi dilê xwe zewicî.

Çiyayê Mêrdînê kakil û kuncî
Jê firiya cotek, kewê di narincî
Xwez ya min bi wê qîzê,
Bi wî xortî...
Bi çavê serê xwe dî,
Bi dilê xwe zewicî,

Go hatî taxa me bi lo..lo..ye
Lê digeryam şev û ro ye
Mi navê Narînê xwe, qe nas ne kir
Tarî navê Narînê min Hemo ye.

Bejna zirav, xweş qanûn e
Gulî li ser mila bela bûne
Çavê min l'riya te qerimî
Me nizanî bû ko mişterî
L'keleş gewra min rabûne.

Rûçkê te nanê genimî
Tu ne d'kenî, ne d'kelimî
Bav û dêya te newer bûn
Vê qapana mezin j' kû elimî.

Mi çi gotî, tu xeyidî
Ava gola l'me cemidî
Giyayê mêrga l'me seridî
Çuna te sal îsal,...!
Terka mi kir yekê din dî.

—ne qediyaye—

SUBHIYÊ DIYARBEKRÎ

PÊJINÊN DINYAYÊ

CENG & RAHETI

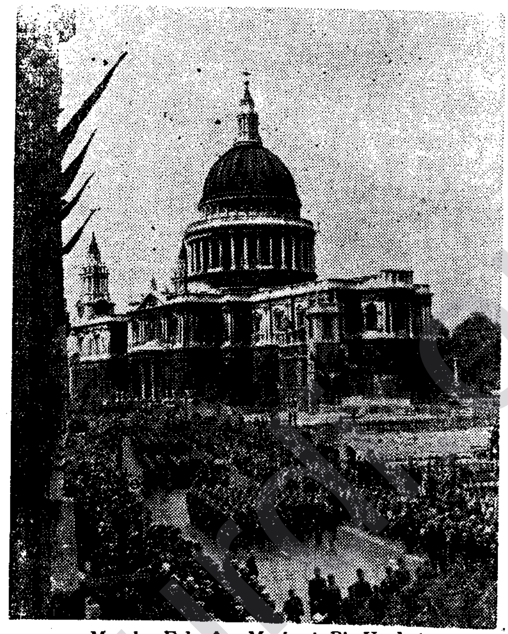

Meşeke Eskerî a Mezin û Bi Heybet

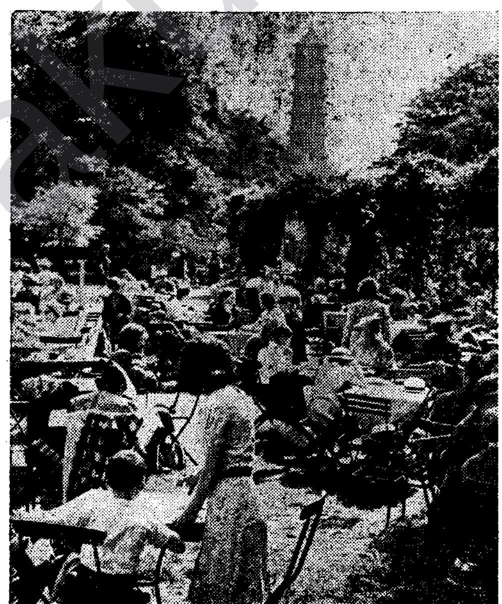

Ji Seyrangehên Payetextê Brîtanî, Bexçeya Kiyûcû Qehwexana wê, Jin û Zaroyên Xebatkerên Karxane û Desgehên Londrê Têde Bihna Xwe Vedikin

CEZAYÎR, ŞARISTANA SPÎ, BAZARA CIHANA RESIKAN

www.arsivakurd.org